

Kazimierz Skoczylas

Biblia na lekcjach języka polskiego w gimnazjum a katecheza

Studia Włocławskie 3, 264-273

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. KAZIMIERZ SKOCZYLAS

BIBLIA NA LEKCJACH JĘZYKA POLSKIEGO W GIMNAZJUM A KATECHEZA

Proces przemian społecznych w Polsce, który rozpoczął się w 1981 r., wywołuje zmiany także w systemie oświaty. Przypieczętowaniem tych zmian jest reforma polskiej szkoły, która jest realizowana od początku roku szkolnego 1999/2000. Zmiany zauważalne są także w zakresie treści kształcenia. Kierunek zmian wyznacza *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego*.¹ Dokument ten ukierunkowuje również przemiany w zakresie programu nauczania języka polskiego w gimnazjum.²

1. Nauczania języka polskiego w świetle podstawy programowej

Podstawa programowa określa cele kształcenia, zadania szkoły w zakresie nauczania języka polskiego, treści, które uczeń powinien sobie przyswoić, oraz osiągnięcia, które mają być wynikiem kształcenia na poziomie gimnazjalnym. Podkreśla się także znaczenie samokształcenia. Zwraca się uwagę na przygotowanie gimnazjalisty do odbioru kultury określa się kryteria, które mają świadczyć o przygotowaniu do tego odbioru. Na końcu dołącza się zestaw lektur, które mają być narzędziem kształcenia językowego.³

Podstawa programowa do nauczania języka polskiego wymienia różne rodzaje lektur, które powinni poznać uczniowie gimnazjum. Jest tu 11 kategorii, według których należy dobierać lektury. W tym zestawie powinny się znaleźć wybrane utwory z klasyki światowej, wybrane utwory z klasyki polskiej, wybór liryki i poezji z XIX i XX wieku, nowele z XIX i XX wieku, wybrane utwory współczesnej prozy polskiej, wybrane utwory o dorastaniu, przykłady pamiętników, reportaży, korespondencji literackich, znamienne teksty publicystyczne. W zestawie lektur przewidziano miejsce na ulubione utwory, które zaproponują uczniowie lub nauczyciel.⁴

W proponowanym zestawie literatury jest także Biblia. Włączono ją do kategorii klasyki literatury światowej. Nie jest to jednak systematyczne zapoznanie z treścią Biblii, lecz tylko poznawanie wybranych tekstów Biblii.⁵

2. Biblia w programie języka polskiego do gimnazjum

Zapoznavanie się z Biblią dokonywać się może na wiele różnych sposobów. Umożliwiają to programy do nauczania języka polskiego w gimnazjum. Ministerstwo edukacji narodowej zatwierdziło piętnaście autorskich programów. Nauczyciel może wybrać do realizacji jeden z poniższych programów:

- 1) M. Sagan: „Logos”. Program języka polskiego dla klas I-III;
- 2) „Blok humanistyczny” – K. Starczewska, M. Ługowska, A. Dziergowska i inni.
- 3) „Świat człowieka” (historia, język polski, kultura i tradycja, wychowanie obywatelskie, edukacja filozoficzna, edukacja czytelnicza i medialna);
- 4) M. Jędrychowska, Z.A. Kłakówna, H. Mrazek, M. Potaś: Język polski – „To lubię”;
- 5) T. Bugajska, M. Gudro, M. Małachowska i inni: „Świat w słowach i obrazach”. Program nauczania języka polskiego dla klas I-III gimnazjum;
- 6) C. Antosik, A. Biała, J. Chałońska i inni: „Czytam świat”;
- 7) A. Chomiuk: Język polski;
- 8) T. Kalaszczyńska, L. Mejer: „Program języka polskiego dla gimnazjum”;
- 9) A. Kowalczykówna T. Marciszuk, P. Marciszuk i inni: Język polski. „Stentor 2” – „Kto czyta, nie błądzi”;
- 10) A. Gis: „Zrozumieć słowo”. Program nauczania języka polskiego w gimnazjach;
- 11) A. Gorzałczyńska-Mróz, M. Szulc, D. Chwastniewska i inni: „Myśli i słowa”. Program nauczania języka polskiego;
- 12) G. Olszowska, T. Garstka, Z. Grabowska: „Do Itaki”. Program nauczania języka polskiego dla klas I-III gimnazjum;
- 13) M. Słodka: „Program nauczania języka polskiego w gimnazjum”;
- 14) J. Gustowicz, E. Szymonek, M. Tora: „Program edukacji: język polski w gimnazjum”;
- 15) A. Adamska, B. Mazur: „U źródła”. Program nauczania języka polskiego w gimnazjum.⁶

Nauczyciel w realizacji wybranego programu może posłużyć się także podręcznikiem dla ucznia. W zasadzie każdy wyżej wymieniony program posiada taki podręcznik napisany przez tych samych autorów.⁷

W celu rozpoznania, jak autorzy programów i podręczników dla uczniów podchodzą do Pisma Świętego, zostaną przeanalizowane trzy programy i trzy podręczniki. Będzie to program „Zrozumieć słowo”, „Świat w słowach i obrazach” oraz „Kto czyta, nie błądzi”.

Biblia w programie „Zrozumieć słowo”

W programie tym (jego autorką jest Anita Gis) uwzględniono trzy działy. Każdy z nich wskazuje treść kształcenia. Są to: kształcenie językowe, kształcenie literackie, kształcenie kulturowe. Wszystkie zagadnienia są skoncentrowane wokół trzech kręgów tematycznych: człowiek, świat, historia.⁸

Kształcenie literackie przewiduje zapoznanie się z Biblią w ciągu trzech lat gimnazjum. W klasie pierwszej uczniowie będą mogli poznać fragmenty Księgi Rodzaju, wybrane przypowieści ewangeliczne oraz Hymn o miłości z Pierwszego listu św. Pawła do Koryntian (rozdz. 13). W klasie drugiej ponownie przewiduje się korzystanie z Księgi Rodzaju oraz z odpowiednio dobranych perykop ewangelicznych. W klasie trzeciej przewiduje się przybliżenie fragmentów Księgi Hioba oraz Apokalipsy św. Jana. W programie podkreśla się także, że nauczyciel nie powinien zmuszać ucznia do zapamiętania mnóstwa szczegółów, lecz ma ukazać raczej znaczenie dzieła i skłonić uczniów do jego osobistej analizy.⁹ Wśród wielu celów kształcenia wymienia się także rozwijanie umiejętności samokształceniowych. Stąd tematyka podejmowana na lekcjach może być inspiracją do dalszych dociekań.

Nauczyciel realizujący program „Zrozumieć słowo” może skorzystać z pomocy metodycznej, jaką jest specjalny „Poradnik dla nauczyciela”.¹⁰ W kręgu tematycznym: „Człowiek, jego radości i smutki” przewiduje się omówienie uczuć człowieka. Zwraca się tu uwagę na miłość, szczęście, smutek, nadzieję i obojętność. Dla ukazania tego autorki proponują wiele utworów. Tu też został umieszczony Hymn o miłości św. Pawła.¹¹ W kolejnym kręgu tematycznym „Człowiek i świat” autorka pragnie zachęcić młodzież do odkrycia, że Księga Rodzaju była inspiracją dla wielu artystów, pisarzy i poetów.¹² W następnym kręgu „Wędrowki po świecie” przewiduje się zapoznanie z tematem narodzenia Pana Jezusa w Betlejem. Będzie to okazją do zapoznania się z fragmentem opisu narodzenia Pana Jezusa oraz pokazania, jak wiele dzieł literatury polskiej czerpało inspirację z tego opisu.¹³

4. Biblia w programie „Świat w słowach i obrazach”

Program obejmuje treści kształcenia we wszystkich klasach gimnazjum.¹⁴ Wyróżniono w nim sześć działów. Ich nazwy uwypuklają umiejętności, które w trakcie edukacji powinien zdobyć uczeń. Autorom chodzi o rozwinięcie umiejętności słuchania, mówienia, czytania tekstów i pisanie. Zawsze występuje też dział nauki o języku. Na końcu zamieszczono listę lektur. Są one ułożone według następujących kręgów tematycznych:

wiara jako motywacja działania, dyskurs o przeszłości i przyszłości, postawy życiowe i wybory moralne, problemy dojrzewania oraz inne teksty kultury. W każdym kręgu tematycznym zaproponowany zestaw lektur ułożono alfabetycznie. Lektury mają przyczynić się do rozwoju nawyku wartościowania tekstów literackich oraz uczyć ich odbioru.¹⁵

Krąg tematyczny „Wiara jako motywacja działania” zawiera propozycje wykorzystania tekstów biblijnych. W klasie pierwszej zaproponowano dwa teksty: ze Starego Testamentu opis raju, z Nowego Testamentu przypowieść o siewcy. W tym kręgu proponuje się wykorzystać także następujące utwory literackie: K. Dickensa *Opowieść wigilijna*, F. Karpińskiego *Pieśni religijne*, *Pieśń o Rolandzie* oraz H. Sienkiewicza *Quo vadis* lub *Krzyżacy*.¹⁶

W klasie drugiej ten sam krąg tematyczny zawiera z Pisma Świętego opis wygnania z raju (Księga Rodzaju) oraz wędrówkę Izraela do Ziemi Obiecanej (Księga Wyjścia). Poza tym należy zapoznać uczniów z tekstem *Bogurodzicy* oraz z fragmentami dzieła M. Białoszewskiego *Pamiętnik z powstania warszawskiego* oraz z wierszami J. Twardowskiego: *Sprawiedliwość*, *O maluchach*, *Pan Jezus niewierzących*.¹⁷

W klasie trzeciej w tym samym kręgu tematycznym zaproponowano zapoznanie się z tekstem o stworzeniu świata wziętym z Księgi Rodzaju oraz z przypowieścią o talentach (nigdzie nie podano jednak lokalizacji proponowanych tekstów biblijnych). Autorki uznały, że wiarę w jakieś wartości jako motyw działania dobrze ilustrują także inne teksty. Stąd zostały zaproponowane fragmenty z książki *Świat Zofii* J. Gaardera, wybrane psalmy J. Kochanowskiego oraz mity greckie opowiadające o powstaniu świata.¹⁸

Do omówionego programu opracowano podręcznik dla ucznia klasy I gimnazjum. Zasadniczą treścią podręcznika jest charakterystyka rodzajów literackich. Każdy rozdział omawia inny rodzaj literacki. Pierwszy rozdział zawiera wybrane fragmenty z Pisma Świętego.

Warto zastanowić się jak przedstawia się Biblię w tym podręczniku? Rozpoczyna się od charakterystyki Biblii. Ten dział zatytułowano „Książka nad książkami”. W nim uczeń zapoznaje się z opowiadaniem o stworzeniu człowieka i umieszczeniu go w ogrodzie Eden. Jest to fragment Księgi Rodzaju (2, 8-12.15-25) W podręczniku nie podano jednak umiejscowienia tekstu biblijnego. Omawiany tekst poprzedzony jest wstępem. Wyjaśnia on, co oznacza Księga Rodzaju, oraz wspomina, jak i kiedy ona powstała. Na końcu umieszczono pytania dla ucznia. Mają one pomóc mu w głębszym odczytaniu tego tekstu.¹⁹

Dalej umieszczono teksty z Nowego Testamentu. Zestawiono obok siebie trzy teksty. Wszystkie są zaczerpnięte z Ewangelii według św. Łuka-

sza; pierwszy mówi o rozmnożeniu chleba (Łk 9, 12-17), drugi o miłości bliźniego (Łk 10, 25-29), a ostatni to perykopa o miłosiernym Samarytanie (Łk 10, 30-37). Po każdej perykopie umieszczono pytania dla ucznia. Wyjaśnia się także nieznane słowa. Do nich zaliczono określenia: Samarytanin oraz lewita.²⁰ Potem, posługując się fragmentami tekstu A. Świerkówny *Rozmowy o Biblii*, przedstawia się, czym jest Biblia, jak ona powstała oraz kim jest człowiek.²¹ Autorka pragnie też pokazać młodemu czytelnikowi, że ta księga mocno wpłynęła na bogactwo języka polskiego. Wymienia wiele wyrażen, którymi posługujemy się dla opisanie cech jakiejś osoby np. „niewierny Tomasz”, niektóre przysłowia inspirowane treścią biblijną oraz pewne wyrażenia powstałe pod wpływem Biblii.²²

W tekście podręcznika nie wspomina się, że Ewangelia jest napisana przez różnych autorów, nie wyjaśnia się, czym jest Ewangelia, nie wspomina się o Jezusie Chrystusie. Wydaje się, że teksty z Nowego Testamentu są tak dobrane, aby kształtować postawę moralną młodego czytelnika. Mają mu one przypominać naczelną normę moralną, że każdy człowiek powinien czynić dobro innemu człowiekowi. Pismo Święte jest tu potraktowane jako utwór literacki ilustrujący naczelne zasady moralne. Ma ono pomóc w kształtowaniu postaw założonych w programie.

5. Biblia w programie „Kto czyta, nie błądzi”

Ten program, podobnie jak program „Zrozumieć słowo”, ułożony jest według kręgów tematycznych. Naczelnym założeniem programu jest pomóc młodemu czytelnikowi zrozumieć siebie. Stąd zaczyna się od kręgu „Ja i inni”. Ten krąg obejmuje odkrywanie własnej tożsamości oraz tożsamości swojej rodziny. Drugi krąg nosi tytuł „Wielka przygoda”. Podkreśla on potrzebę poznania świata. Następny krąg nazwano „Co kocham, w co wierzę?” Zawarte w nim treści mają pomóc ukształtować się przekonaniom światopoglądowym młodego człowieka. One zapoznają z przekonaniem wielu twórców literatury. Ekspozuje się tu inspirujący wpływ chrześcijaństwa. Kolejny krąg ukazuje marzenia człowieka oraz jego próby ich urzeczywistnienia. W następnym kręgu autorzy pragną pomóc odkryć młodzieży naszą przynależność do kultury europejskiej. Krąg „Tradycja, czyli historia żywa” łączy się z poprzednim. Tu autorzy podejmują wysiłek zapoznania z najgłębszymi warstwami tradycji europejskiej, która rzutuje na bieg współczesnej historii. Następny dział prezentuje poglądy i przekonania filozoficzne wielu przedstawicieli literatury na świat natury. Na końcu ukazują się człowieka jako twórcę literatury.

Przedstawionemu programowi odpowiada podręcznik dla ucznia. Nosi on tytuł „Kto czyta, nie błądzi. Literatura i kultura”²³. Układowi treści progra-

mu odpowiada treść podręcznika dla ucznia. W nim nie przewidziano tekstów biblijnych. Ukazuje się natomiast jak Biblia inspirowała wielu przedstawicieli literatury. Szczególnie wymowna jest twórczość Jana Kochanowskiego. Spośród jego utworów wybrano dwa: hymn *Czego chcesz od nas Panie* oraz Psalm 8 *Wszechmocny Panie, wiekuisty Boże*. W komentarzu do jego twórczości zaznacza się, że parafrazował on utwory biblijne. Jednocześnie wyjaśnia się, co oznacza określenie psalm. Jest to okazją, by krótko zapoznać z historią powstawania psalmów. Wybrane fragmenty starają się ukazać zachwyty człowieka nad światem stworzonym. Następnie nawiązuje się do Pierwszej Księgi Samuela opowiadającej o walce Dawida z Goliatem (1 Sm 17, 1-58). Czyni się to w oparciu o tekst Anny Kamieńskiej wyjęty z jej dzieła *Książka nad książkami*. Tekst ten stara się pokazać, do jakich niezwykłych czynów zdolny jest każdy człowiek wierzący w Boga. Idąc dalej ukazuje się, że wiara pomaga zrozumieć świat. W tym celu przytoczono tekst J. Tischnera z książki *Jak żyć*. Wiara pomaga przyjaźnie patrzeć na świat. Świadkiem takiego odniesienia jest św. Franciszek i ks. Jan Twardowski. To jest punktem wyjścia, aby uczyć młodzież patrzenia na świat przyrody i świat zwierząt jako na naszych przyjaciół.

Oceniając tę koncepcję programową można powiedzieć, że w bardzo małym stopniu nawiązuje ona do oryginalnych tekstów biblijnych. Natomiast dość mocno uwypukla istotne tematy, które przewijają się w Piśmie Świętym. Jest tu widoczny zachwyty człowieka nad dziełem stworzenia. Wiara w Boga jest ukazywana jako istotny motyw niezwykłych osiągnięć człowieka. Ekspozuje się także przyjazne nastawienie do dzieła stworzenia, a zwłaszcza do zwierząt. Program oraz podręcznik dla ucznia dość wyraźnie akcentują cele wychowawcze. Pragnie się przez to przekonać młodzież, że wiara w Boga bardzo mocno kształtuje postawę człowieka w każdej epoce.

6. Ocena analizowanych programów i podręczników

Podsumowując analizowane programy i podręczniki, należy dostrzec w nich dowartościowanie Pisma Świętego. Uczniowie przez zapoznanie się z tekstem biblijnym mają okazję ukształtować w sobie przekonanie, że Biblia należy do kanonu klasyki literatury światowej. Program pomoże im też dostrzec, że jest ona źródłem inspirującym rozwój różnych form literatury światowej.

W programie gimnazjalnym teksty z Pisma Świętego włączone są w różne kręgi tematyczne. W programie „Zrozumieć słowo” zostały one wplecione w trzy kręgi tematyczne: „Człowiek, jego radości i smutki”, „Człowiek i świat” oraz „Wędrówki po świecie”. Natomiast w programie

„Świat w słowach i obrazach” teksty biblijne wykorzystano dla ukazania, jak wiara wpływa na motywację działania. Ostatni z omawianych programów „Kto czyta, nie błądzi” wykorzystuje teksty biblijne w bloku tematycznym „Co kocham, w co wierzę”. We wszystkich programach autorzy odwołują się do tekstów z Księgi Rodzaju oraz niektórych fragmentów Ewangelii. Z Księgi Rodzaju wykorzystuje się teksty o stworzeniu świata, o stworzeniu człowieka, oraz te, które mówią o stanie pierwotnej szczęśliwości. Z Nowego Testamentu przewidziano opowiadanie o narodzeniu Pana Jezusa oraz niektóre przypowieści: o siewcy, o talentach i o miłosiernym Samarytaninie.

W analizowanych programach i podręcznikach nie podano umiejscowienia tekstu biblijnego. To może utrudnić zarówno nauczycielowi jak i dociekliwemu uczniowi odnalezienie ich w księdze Pisma Świętego. Może to również mieć wpływ na interpretację tekstu. Wiadomo bowiem, że Księga Rodzaju zawiera dwa opowiadania o stworzeniu człowieka. Podobnie też jest z tekstami z Nowego Testamentu.

Autorzy podręczników dla ucznia starają się pomóc mu w odkrywaniu sensu wypowiedzi biblijnych oraz poznaniu, jak ten tekst inspirował twórczość literacką i rozwój sztuki. Często spotyka się zachęty kierowane do ucznia, aby poszerzył swoją wiedzę o Biblii. Niekiedy sugeruje się uczniowi, aby w tym celu odwołał się do katechety. Podręcznik dla ucznia nie tylko przekazuje sam tekst biblijny, ale jest on ilustrowany reprodukcjami dzieł sztuki nawiązujących do omawianego tematu.

Analiza omówionych podręczników prowadzi do wniosku, że ich autorzy, odwołując się do tekstów biblijnych, pragną pomóc młodzieży w odkrywaniu bogactwa kultury polskiej i europejskiej. Wydaje się, że realizacja programu języka polskiego może pośrednio przyczynić się do silniejszego uświadomienia chrześcijańskich korzeni kultury oraz wzmocnić motywację zaangażowania się na katechezie w poznawanie swojej wiary.

Odwołujące się do tekstów biblijnych lekcje języka polskiego mogą również rozbudzać zainteresowania tematyką religijną. Stąd konieczna jest bliska współpraca katechety i polonisty. Taka współpraca może nie tylko lepiej służyć zaspokajaniu ciekawości intelektualnej, ale także pomagać w coraz wyraźniejszym krystalizowaniu się przekonań światopoglądowych młodzieży.

Lecje języka polskiego mogą być dla polonisty okazją rozbudzenia ciekawości poznawczej. Wiele zależy od tego, jak zostanie przeprowadzona lekcja o tematyce biblijnej. Stąd nauczycielowi jest potrzebna literatura pomocnicza z zakresu biblistyki i teorii literatury.²⁴ W wielu sytuacjach

polonista może skorzystać z biblioteki katechety. Znajomość literatury biblijnej pomoże mu lepiej interpretować teksty biblijne.

7. Katecheza a program języka polskiego

Tematyka biblijna podejmowana na lekcjach języka polskiego jest też przedmiotem katechezy. Opis stworzenia świata i stworzenia człowieka zawarty w Księdze Rodzaju omawiany jest na katechezie w klasie piątej szkoły podstawowej. To zagadnienie obejmują dwie jednostki tematyczne: „Pismo Święte mówi o stworzeniu świata” oraz „Pismo Święte mówi o człowieku”.²⁵ Trzeba tu dodać, że katechezy w klasie piątej dość szeroko zapoznają ucznia z tekstami wziętymi ze Starego Testamentu.

Natomiast teksty z Nowego Testamentu wykorzystywane na lekcjach języka polskiego uczniowie poznają na katechezie w klasie VI. Narodzenie Pana Jezusa omawiane jest na katechezie „Jezus z Nazaretu”. Tu uczniowie poznają nie tylko opis narodzenia, ale odkrywają, że Jezus jest Mesjaszem, oraz dowiadują się, że Jego istnienie potwierdzają nie tylko teksty Pisma Świętego, ale także dokumenty niechrześcijańskie.²⁶ Katecheza „Jezus Chrystus ogłasza podstawowe prawa Królestwa Bożego” zaznajamia uczniów z treścią przykazania miłości Boga i bliźniego. W tym celu wykorzystuje się teksty z Ewangelii, które zawierają treść przykazania miłości (Mt 22, 36-40; 1J 4, 20; Mt 5, 44-45a; J 13, 34-35).²⁷ W tym kontekście uczniowie pełniej potrafią odczytać Hymn o miłości św. Pawła, którego analizę proponuje program A. Gis w klasie pierwszej gimnazjum.

Problem, który zawiera przypowieść o miłosiernym Samarytaninie, jest podjęty na katechezie w klasie VIII. Podejmuje to jednostka „Zauważ brata”. W niej wykorzystuje się liczne teksty biblijne (Mk 8, 1-9; J 5, 1-9; Łk 19, 1-10) ukazujące wielką wrażliwość Pana Jezusa na ludzkie cierpienie.²⁸ Poznana perykopa o miłosiernym Samarytaninie oraz wspomniana katecheza mają wspólny cel. Jest nim pogłębienie wrażliwości na los człowieka cierpiącego. Ma ona pomóc w ukształtowaniu się nawyku niesienia człowiekowi pomocy w każdych okolicznościach. Poznane teksty biblijne oraz zrealizowane treści mają wyzwolić aktywność w świadczeniu miłosierdzia chrześcijańskiego.

Nie można zapomnieć, że teksty perykop biblijnych młodzież zna także z niedzielnej liturgii w Kościele. Ich wyjaśnienie zawiera niedzielna homilia. Stąd nauczyciel języka polskiego może czerpać dodatkowe wsparcie w realizacji tej części programu.

Sposób wykorzystania tekstów biblijnych na lekcjach języka polskiego zależy także od samego polonisty, od jego osobistego odniesienia do Biblii. Program nauczania języka polskiego pozwala mu potraktować Pismo Święte

jako dzieło literackie. Jeśli ograniczy się on do zasad, które wykorzystuje się w interpretacji dzieła literackiego, to nie otworzy ucznia na wartości nadprzyrodzone. Jednakże jeśli odnosi się on do tej Księgi z szacunkiem, to dostarcza także uczniom motywów odnoszenia się z pietyzmem do Biblii.

Duże niebezpieczeństwo pojawić się może, jeśli zatrzyma się on na kulturotwórczej warstwie Biblii, a świadomie odrzuci jej warstwę światopoglądowo-religijną. Taką postawę prezentują niektórzy autorzy będący pod wpływem założeń ateistycznych. Roszczą oni sobie prawo bycia „odbrązowiaczami Biblii”. Do nich należy między innymi Zenon Kosidowski. Dla niego Jezus Chrystus jest synem cieśli, jednym z wielomilionowej rzeszy niewolników żyjących w Cesarstwie Rzymskim. Wyklucza on Jego tajemnicę synostwa Bożego.²⁹ Podobne potraktowanie Biblii przez polonistę może wywołać wiele wątpliwości w wierze wśród gimnazjalistów. Mogą się one nałożyć na te trudności w wierze, które młodzież posiada z racji swego wieku rozwojowego. Stąd polonista powinien stawiać sobie pytanie, czy może tak interpretować teksty biblijne, że rozbija to kształtujący się system wartości młodego odbiorcy.

Pomimo pewnych niebezpieczeństw należy podkreślić pozytywne wartości lekcji języka polskiego z wykorzystaniem przez polonistę tekstów biblijnych. Wartością szczególną takich lekcji jest pokazanie młodzieży, że dziedzictwo kultury europejskiej oraz kultury polskiej jest silnie zakorzenione w Biblii. Analiza wykorzystywanych utworów literatury europejskiej powinna być okazją do podkreślenia tego wpływu. Takie przedstawienie pomoże młodzieży odkrywać własną tożsamość i rozumieć lepiej system wartości obecny w kulturze polskiej. Wydaje się, że to może inspirować ją również do szerszego zainteresowania się kulturą europejską. W dalszej kolejności może to umocnić motywację do uczestnictwa w katechezie.

Osiąganie tych celów postuluje także bliższą niż dotychczas współpracę pomiędzy katechetą a polonistą. Katecheta powinien zaznajomić się z programem języka polskiego realizowanym w gimnazjum, a polonista powinien odwoływać się do wiedzy wyniesionej z katechezy. Ta współpraca może owocować rozbudzeniem ciekawości poznawczej młodzieży, tworzyć motywację do dalszego poznawania wiedzy i kształtować pożądane postawy chrześcijańskie.

PRZYPISY

¹ Por. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego*, Dz. U. 1999, nr 14, poz. 129.

² Tamże, s. 601-603.

³ Tamże.

- ⁴ Tamże, s. 603.
- ⁵ Tamże.
- ⁶ Por. www.gimnazjum.pl/programy-polski.html s. 1-3.
- ⁷ Por. www.gimnazjum.pl/podreczniki-polski.html s. 1-2
- ⁸ Por. A. Gis, *Zrozumieć słowo. Program nauczania języka polskiego w klasach I-III gimnazjum*, Poznań 1999, s. 10-11.
- ⁹ Tamże, s. 22-25.
- ¹⁰ *Język polski. Poradnik dla nauczyciela. Zrozumieć słowo*. Gimnazjum 1, Poznań 1999.
- ¹¹ U. Szydlowska, *Problemy rozkład treści nauczania podręczników. Zrozumieć słowo*. Klasa I gimnazjum, w: *Język Polski. Poradnik dla nauczyciela. Zrozumieć słowo*, Poznań 1999, s. 26-45.
- ¹² Tamże, s. 53-55.
- ¹³ Tamże, s. 65.
- ¹⁴ T. Bugajska, M. Gudro, M. Małachowska, E. Tomińska, G. Witak-Wcisło, T. Zawisza-Chlebowska, *Gimnazjum. Program nauczania Język polski dla klas 1-3. Świat w słowach i obrazach*, Warszawa 1999.
- ¹⁵ Tamże, s. 3-7
- ¹⁶ Tamże, s. 27
- ¹⁷ Tamże, s. 42.
- ¹⁸ Tamże, s. 54
- ¹⁹ Por. M. Nagajowa, *Świat w słowach i obrazach*, Warszawa 1999, s. 8-10.
- ²⁰ Tamże, s. 10 – 11.
- ²¹ Tamże, s. 12-13.
- ²² Tamże, s. 13-14.
- ²³ A. Kowalczykowa, K. Mrowcewicz, *Kto czyta, nie błądzi. Literatura i kultura*, Warszawa 1999.
- ²⁴ Są dostępne na rynku polskim pozycje, które mogą przybliżyć wiedzę biblijną, np.: K. Bukowski, *Biblia a literatura polska*, Poznań 1988; W.J. Harrington, *Klucz do Biblii*, Warszawa 1982; *Słownik teologii biblijnej*, red. X Leon-Dufour, Warszawa 1982; *Wstęp ogólny do Pisma Świętego*, red. J. Szlaga, Poznań 1986; *Wstęp do Starego Testamentu*, red. L. Stachowiak, Poznań. 1990, *Wstęp do Pisma Świętego Nowego Testamentu*, red. R. Rubinkiewicz, Poznań 1990.
- ²⁵ *Podręcznik metodyczny do Katechizmu religii katolickiej*, red. J. Charytański, W. Kubik, cz. 1, Warszawa 1982, s. 128-148.
- ²⁶ Tamże, cz. 2, Warszawa 1982, s. 41-63.
- ²⁷ Tamże, s. 135-146.
- ²⁸ Tamże, cz. 4, Warszawa 1984, s. 270- 278.
- ²⁹ Por. K. Bukowski, *Jak Biblia wpływa na literaturę, sztukę i życie człowieka*. [www.opoka.org.pl/biblioteka/ K/s.2-3](http://www.opoka.org.pl/biblioteka/K/s.2-3).